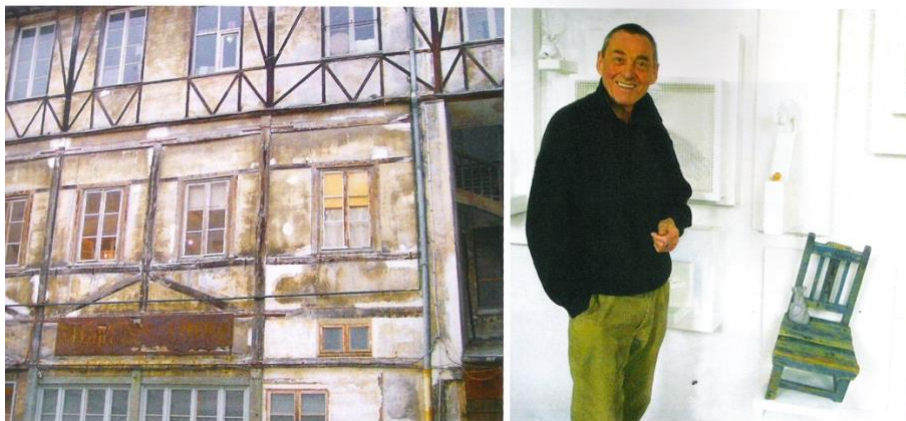

Atelierbezoek: Mark Brusse

Een nuchtere vernieuwer

Met een beurs van Maison Descartes vertrok Mark Brusse (1937) in 1960 voor acht maanden naar Parijs. Daarna zou de toen drieëntwintigjarige kunstenaar naar Nederland terugkeren. Maar toen hij na een succesvolle expositie werd uitgenodigd voor de Biennale des Jeunes in het Musée d'Art Moderne, besloot hij wat langer te blijven. Vijftig jaar later woont hij er nog steeds. Een portret van een 'Franse' raskunstenaar die altijd zijn Hollandse nuchterheid heeft behouden: 'Er is niets romantisch aan het kunstenaarsbestaan. Het is gewoon keihard werken.'

TEKST: ANDY ARNTS

‘Mijn interpretatie is niet meer waard dan die van de toeschouwer.’

Iedere dag pendelt hij trouw van zijn huis in het dertiende naar zijn atelier in het elfde arrondissement. Het ligt aan een markante achttiende-eeuwse binnenplaats, een schilderachtig overblijfsel uit het oude Parijs tussen de Bastille en Place de la Nation. De hoog opgetrokken vakwerkhuisen rondom het plein herbergen allerlei werkplaatsen en ateliers. De studio van Marc 'Bruus', zoals de Fransen zeggen, is helemaal bovenin en te bereiken via een donker portaal met houten trapgang.

Franse inspiratie

Achttien jaar werkt hij nu in dit ruime atelier. Maar het begon veel eenvoudiger. Brusse: 'In het begin woonde ik in een klein hotel aan Place de la Contrescarpe. Een kamer van twee bij twee meter met één raam, dat uitzicht bood op de gang. Ik maakte assemblages van op straat gevonden voorwerpen en materialen, voornamelijk van hout. Noodgedwongen, want geld om spullen te kopen was er niet. 's Avonds waste ik borden in een restaurant en soms hielp ik met vrachtwagens uitladen in de Hallen. Overdag kon ik daardoor in het atelier aan de gang.

Heart in hand, 2008, handgeblazen Murano glas, 40 x 33 x 12 cm

Ondertussen was ik terechtgekomen in de avant-garde galerie van Matthias Fels, die de abstracte kunst van de École de Paris doorbrak met exposities van jonge kunstenaars, zoals de Nouveaux Réalistes en de Figuration Narrative. Hierdoor kwam er meer aandacht voor nieuwe kunst die geworteld was in de dagelijkse realiteit.'

Brusse raakte spoedig bevriend met deze Nouveaux Réalistes waartoe onder anderen Yves Klein, Daniel Spoerri en later ook Niki de Saint-Phalle behoorden. 'Er heerste onderling een grotere verbondenheid dan bij de huidige generatie kunstenaars', vertelt hij. 'Hoewel de communicatiemiddelen van nu nog niet bestonden waren de contacten gemakkelijker. We gingen veel met elkaar om en inspireerden elkaar. Er ontstonden ideeën om het alledaagse leven als uitgangspunt te gebruiken. Spoerri plakte de resten van een ontbijt met bord, koffiekop, asbak, eierdopje en alle etenresten vast op het tafelblad, terwijl Hains, Rotella en Villeglé afgescheurde affiches, zonder interventie, ingelijst aan de muur hingen. Zo ontstond een prachtige afspiegeling van het postindustriële tijdperk.' »

‘Ik pas me aan het materiaal aan, alsof ik in een andere taal vertel.’

Two Eleguas, 2006, tempera, oliepastel op Koreaans Hanji-papier op linnen, 148 x 203 cm

Elegua, 2008, handgeblazen Murano glas, 44 x 27 x 20 cm

Feu Follet II, 2007, tempera, oliepastel op Koreaans Hanji-papier op linnen, 100,5 x 104,5 cm, Livingstone Gallery

The many sounds of silence III, 2005, tempera, oliepastel op Koreaans Hanji-papier op linnen, 105 x 101,5 cm, Livingstone Gallery

Curious Eleguas, 2006, tempera, oliepastel op Koreaans Hanji-papier op linnen, 148 x 203 cm

Amerikaanse feesten

Ondanks de snelle opmars van de Nouveaux Réalistes ziet Brusse zijn eigen artistieke doorbraak als een geleidelijke geschiedenis. ‘Het is een proces dat voortdurend op en neer is gegaan. Dat kwam ook door New York, waar ik in 1965 naar toe ging. Ik kwam daar in een wereld met andere dimensies: popart, minimal art en conceptuele kunst, waarin alles tegelijkertijd gebeurde: happenings, performance, art, technologie. Het was de tijd van Andy Warhol met The Factory, de feesten bij Claes Oldenburg, diners bij Robert Rauschenberg en John Cage, een heel inspirerende persoonlijkheid met wie ik later ook in Berlijn heb gewerkt. Ik heb er veel geleerd. Je wordt heel kritisch op jezelf door al die creatieve mensen om je heen.’

Na Amerika keerde Brusse terug naar Parijs, wat hem zwaar viel. ‘Ik had geen geld, geen atelier; ik moest weer van voren af aan beginnen. Gelukkig kon ik door een indirect contact twee jaar in het Cité Internationale des Arts wonen en werken en kreeg ik een solo-expositie in het Stedelijk Museum. In 1970 vertrok ik opnieuw, naar Berlijn, met een DAAD-beurs voor twee jaar.’

Vindingrijk

Kunstcriticus Pierre Restany heeft het oeuvre van Mark Brusse omschreven als ‘het eeuwigdurende raadsel van

het alledaagse’. Is dat een goede definitie? Brusse: ‘Kennelijk roep ik vragen op. Ik zeg altijd: mijn interpretatie is niet meer waard dan die van de toeschouwer. Door een onderwerp uit zijn vertrouwde omgeving te halen plaats ik het in een nieuw licht. Een pop in een kinderkamer valt niet op. Maar ligt hij op de snelweg, dan kan diezelfde pop ineens iets triests of angstwekkends krijgen en roept hij allerlei vragen op. Vragen die ook weer onderhevig zijn aan de emotionele toestand waarin de toeschouwer verkeert. Die subjectiviteit is heel interessant. Het verandert je belevingservaring. Dat is de rode draad die door mijn werk loopt. Daarbij heeft ieder materiaal zijn eigen karakter, mogelijkheden en beperkingen. Ik kijk meestal naar wat voorhanden is, dan word je vanzelf vindingrijk. In het Olympisch park in Seoel heb ik met graniet gewerkt voor een twaalf meter hoog beeld. Dat is daar beschikbaar. Voor de inwoners is het interessant te zien wat ik als buitenlander met hun grondstof doe. Daardoor wordt het iets eigens voor hen. In Marokko heb ik hetzelfde gedaan met stucwerk. Ik pas me aan het materiaal aan, alsof ik mijn verhaal in een andere taal vertel, trouw blijvend aan mijn eigen ideeën en intuïtie.’

Commercieel

Er staan weer tal van internationale exposities op de agenda. Wat moet je doen om als kunstenaar vijftig jaar

lang te kunnen overleven in de grillige kunstwereld? ‘Het is je werk’, zegt Brusse nuchter. ‘Je moet erin geloven. Dat is mijn houvast. Je moet leren dat het op en neer gaat. Natuurlijk heeft dat me wel eens beangstigd. Maar ik heb het nooit als iets dramatisch gezien. Ook met weinig middelen kun je prima leven. Ik heb nooit een auto gehad, nooit kinderen, nooit ontroerend goed. Het kunstenaarschap is minder romantisch dan sommigen denken. Het is keihard werken. Je moet continu aanwezig blijven en beschikbaar zijn om niet uit het oog te worden verloren. Maar dat is tegelijk de stimulans die je als professional nodig hebt om te kunnen presteren. De kunstwereld raakt steeds meer vercommercialiseerd. Je ziet steeds minder jonge kunstenaars die dagelijks naar hun atelier gaan. Het is management geworden. Er wordt meer gediscussieerd met opdrachtgevers over hoe het kunstwerk vorm moet krijgen. Daarbij is de huidige tendens: hoe jonger hoe beter. Mijn Parijse galerie Louis Carré is om die reden al uit de Fiac gestapt. Zijn kunstenaars zijn nu eenmaal niet zo erg jong meer...’

Vernieuwen

Eind 2008 bleef Brusse twee maanden op het Italiaanse eiland Murano, waar hij een serie glassculpturen maakte. ‘Reizen geeft inspiratie en houdt me jong’, verklaart hij. ‘Je moet tenslotte altijd vernieuwen. Ik zit niet vast aan een bepaald idee-fixe. Als je altijd bezig blijft, dan gebeurt dat vernieuwen vanzelf. In Venetië heb ik naast glassculpturen ruim veertienhonderd foto’s gemaakt voor een project dat ik nu aan het uitwerken ben. Ik had een hartmodel bij me waar medische studenten mee werken en dat hart heb ik op allerlei locaties in de stad gefotografeerd; in kerken, musea, pizzeria’s, op ker-

hoven... Het symboliseert het hart van Venetië, een ironisch antwoord op *Der Tod in Venedig* van Thomas Mann, omdat mijn project juist het leven zal verbeelden.’ Afgelopen zomer organiseerde Livingstone Gallery in Den Haag de expositie ‘The many sounds of silence’ van Mark Brusse. Galeriehouder Jeroen Dijkstra werkt al vijftien jaar succesvol met de kunstenaar samen: ‘Wat me aantrekt in het werk van Brusse is de poëtische schoonheid van het rauwe materiaal, dat een emotioneel verhaal vertelt. Marks werk verbeeldt de eeuwige vreemdeling die de kracht van het symbool nieuw leven inblaast.’

Door zijn vele reizen zit de ontwikkeling van zijn werk vooral in de onderverkeuze. Steeds dompelt hij zich onder in de cultuur van het land waar hij voor een opdracht of expositie is. Die beeldcultuur brengt hij mee in een volgende serie. Zo ontstond door zijn bezoeken aan Azië en zijn ervaring met apen, die hij in warmwaterbronnen had zien rondklobben, een prachtige serie ‘12 Monkeys’. De afgelopen tentoonstelling stond in het teken van de ‘Elegua’, een geluksfiguur/beeldje dat in Zuid-Amerika in allerlei verschijningsvormen voorkomt maar dat we in Europa nauwelijks kennen. Dijkstra: ‘lets dat Mark heeft opgepikt tijdens zijn recente reizen naar Quito, Puerto Rico en Buenos Aires. Als je bedenkt dat hij in de jaren zestig al de baanbrekende tentoonstelling ‘Occupation of Space’ in het Stedelijk Museum had en dat zijn werk zich in de vaste opstelling van het Centre Pompidou bevindt, dan kun je stellen dat zijn werk feitelijk al vijftig jaar vernieuwt.’

Deze winter is het werk van Mark Brusse opnieuw in Nederland te zien tijdens een solotentoonstelling bij Galerie Willy Schoots in Eindhoven. <<

Expositieagenda

Mark Brusse:
17-19 januari
Galerie Willy Schoots, Willem-
straat 27, 5611 HB Eindhoven
tel. 040 - 244 97 05
www.schoots.com

In Frankrijk:
16-03-10 t/m herfst 2010:
Musée des Beaux Arts de
Dunkerque, Dunkerque
Voorjaar t/m herfst 2010:
Musée du Dessin et de
l’Estampe Originale,
Gravelines
19-06-10 t/m 23-08-10:
Musée Collégiale St Pierre de
Puzieux, Clisans
Sept. t/m dec. 2010:
Musée d’Art Roger Quilliot,
Clermont-Ferrand